

К. Р. Федарцова
г. Гомель, БГЭУСК

ДА ПЫТАННЯ НАЗВЫ ТЭХНАЛОГІЙ: ІНФАРМАЦЫЙНА- КАМУНІКАТЫЎНЫЯ ЦІ ІНФАРМАЦЫЙНА-КАМУНІКАЦЫЙНЫЯ

Сучаснае грамадства мае патрэбу ў адукаваных, кваліфікаваных, крэатыўных спецыялістах, якіх адрозніваюць мабільнасць і дынамізм. У сувязі з гэтым пэўная частка адукацыйнага працэсу патрабуе ўдасканалення адукацыйных тэхналогій. Моладзь XXI ст. лёгка засвойвае інавацыйныя падыходы да навучання з прымяненнем гаджэтаў, камп'ютара і да т.п., якія павінны садзейнічаць пошуку, вывучэнню і засваенню матэрыялу. Пры гэтым у тых, хто атрымлівае веды, фарміруецца высокі ўзровень самаадукацыйных уменняў і навыкаў, калі навучэнцы з аб'екта адукацыйнага працэсу становяцца больш актыўным суб'ектам навучання. Гэта азначае пэўную перадачу тым, хто вучыцца, кантролю над працэсам навучання, што развівае ў іх пачуццё адказнасці і матывуе на дасягненне высокіх вынікаў.

Укараненне інавацыйных тэхналогій у адукацыйны працэс аказвае істотны ўплыў на стварэнне адукацыйных сістэм, якія накіраваны на асобаснае і праблемнае навучанне. Да інавацыйных тэхналогій адносіцца і выкарыстанне інфармацыйных тэхналогій, якія дазваляюць разнастаць працэс успрыняцця і апрацоўкі інфармацыі, што садзейнічае пашырэнню матывацыйнай асновы навучання. Дзякуючы выкарыстанню мульты-медыйных сродкаў, прадстаўляецца ўнікальная магчымасць валодання вялікім аб'ёмам інфармацыі з наступным аналізам і сарціроўкай.

Тэрмін “інфармацыйна-камунікатыўныя тэхналогіі” ў галіне адукацыі ўзнік параўнальна нядаўна, хаця стаў даволі шырока выкарыстоўвацца. Аднак у лексіконе педагагічных работнікаў і нават у выданнях навукова-педагагічнай літаратуры нярэдка можна сустрэць і іншую назву гэтых тэхналогій інфармацыйна-камунікатыўныя. Ці з'яўляюцца прыведзеныя назвы сінанімічнымі варыянтамі, ці адна з іх памылковая? Значную дапамогу пры адказе на пастаўленае пытанне змогуць аказаць акадэмічныя слоўнікі.

Так, “Слоўнік паронімаў беларускай мовы” С. М. Грабчыкава змяшчае наступную інфармацыю:

“Камунікатыўны. Звязаны з моўным паняццем –

камунікацыяй: адносінамі, сувяззю пры дапамозе мовы.

Трэба заўсёды адрозніваць камунікатыўную ролю мовы ад яе вобразнай ролі. *Р. Шкраба.*

Камунікацыйны. Звязаны з агульным паняццем – камунікацыяй: шляхамі зносін, сувяззю аднаго месца з другім (часцей пра сувязь арміі з яе базамі).

Знаходзячыся на старажытнай камунікацыйнай лініі паміж Вільняй і Масквой, Крэўскі замак меў вялікае стратэгічнае значэнне. *С. Палеес.*” [2, с. 173].

Заўважаем, што ў слоўнікавых артыкулах прыведзеных паронімаў адзначана непасрэдная сувязь з паняццем “камунікацыя”, якое з’яўляецца мнагазначным. Звернемся па дапамогу да “Слоўніка іншамовных слоў” А. М. Булькі [1] і “Тлумачальнага слоўніка беларускай літаратурнай мовы”, каб разабрацца са значэннямі гэтага назоўніка і ўтворанага ад яго прыметніка [4]:

“КАМУНІКАЦЫЯ (лац. *communicatio*) – 1) шлях транспартных зносін (напр. паветраная к., водная к.); 2) лінія сувязі (напр. *тэлеграф, телефон, радыё*); 3) лінія энерга-, газа- або водазабеспячэння; 4) абмен думкамі, перадача *інфармацыі* пры дапамозе мовы” [1, с. 584].

“КАМУНІКАТЫЎНЫ (лац. *communicativus*) – які мае адносіны да перадачы *інфармацыі* пры дапамозе мовы.” [1, с. 584]. Прыметнік “камунікацыйны” ў слоўніку А. М. Булькі зусім не прыводзіцца.

“КАМУНІКАЦЫЯ, -і, мн. -і, -цый, ж. (спец.). 1. Шлях зносін, лінія сувязі. *Водныя камунікацыі. Надземныя камунікацыі.* 2. Паведамленне,

абмен думкамі, перадача *інфармацыі* пры дапамозе мовы (кніж.). *Вусная мова як адзін са сродкаў камунікацыі.* || *прым. камунікацыйны*, -ая, -ае (да

1 знач.) і *камунікатыўны*, -ая, -ае (да 2 знач.). *Камунікацыйныя лініі. Камунікатыўныя функцыі.*” [4, с. 271].

Такім чынам, прааналізаваўшы паняцці “камунікацыя”, “камунікатыўны” і “камунікацыйны”, а таксама прыклады з гэтымі лексемамі, прыведенымі ў слоўнікавых артыкулах, можна зрабіць наступныя высновы:

а) у мовах беларускай і рускай выкарыстоўваюцца два прыметнікі (камунікатыўны / коммуникативный і камунікацыйны / коммуникационный);

б) даныя лексемы з’яўляюцца не сінонімамі, а паронімамі, таму павінны выкарыстоўвацца строга ў залежнасці ад свайго непасрэднага значэння;

в) паняцце “камунікатыўны” павінна быць звязана з перадачай *інфармацыі* выключна пры дапамозе мовы, а паняцце “камунікацыйны” – з сувяззю аднаго месца з другім.

У сваёй манаграфіі М. В. Жуковіч інфармацыйна-камунікатыўныя тэхналогіі падзяляе на два тыпы:

1 бескамп'ютарныя (*падручнікі, дапаможнікі, лазерныя ўказкі, праектары розных відаў, тэлевізары, прайгравальнікі лазерных дыскаў і інш.*);

2 камп'ютарныя (*навучальныя праграмы, мультымедычная тэхналогія і тэхналогія дыстанцыйнага навучання і інш.*) [3, с. 186].

3 улікам вышэйадзначанага можна дапусціць, што больш правільна аднесці першы тып тэхналогій да інфармацыйна-камунікатыўных, а другі – да інфармацыйна-камунікацыйных.

У выніку гэтага лічым, што два тэрміны маюць месца быць у адукацыйным працэсе. Аднак інфармацыйна-камунікатыўныя тэхналогіі больш складаюцца з традыцыйных метадаў і формаў навучання пры непасрэдным удзеле педагога, калі падчас адукацыйнага працэсу ў першую чаргу выкарыстоўваецца камунікатыўная функцыя мовы. Інфармацыйна-камунікацыйныя ж тэхналогіі аб'ядноўваюць інавацыйныя метады і формы навучання, калі настаўнік (выкладчык) можа працаваць з навучэнцамі апасродкавана, праз лінію сувязі, напрыклад, інтэрнэт, аддаючы перавагу ў дадзеным выпадку пазнавальнай і інфарматыўнай функцыям мовы; паколькі менавіта інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі дапамагаюць стварыць агульную інфармацыйную прастору на адлегласці і праводзіць навучанне па электроннай пошце, у чатах, на форумах і г. д.

Літаратура

1. Булыка, А.М. Слоўнік іншамоўных слоў : У 2 т. Т.1 : А – Л / А.М. Булыка. – Мінск : БелЭН, 1999. – 736 с.

2. Грабчыкаў, С.М. Слоўнік паронімаў беларускай мовы / С.М. Грабчыкаў. – Мінск : Нар. асвета, 1994. – 478с.

3. Жуковіч, М.В. Сучасныя адукацыйныя тэхналогіі на ўроках беларускай мовы і літаратуры: дапам. для настаўнікаў устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / М.В. Жуковіч. – Мінск : Аверсэв, 2015. – 252 с. : іл. (Бібліятэка настаўніка).

4. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы : Больш за 65 000 слоў / І.М. Бунчук [і інш.]; пад рэд. М.Р. Судніка і М.Н. Крыўко. – 2-е выд., дапрац. і дап. – Мінск : БелЭн, 1999. – 784 с.